



МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

соціальна і здоров'я-
збережувальна
освітня галузь

ЯК ОЦІНЮВАТИ

В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Напрацювання експертів та експерток, які ввійшли до складу робочої групи відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 06 березня 2025 №418 “Про утворення робочої групи з розроблення пропозицій до нормативно-правових актів щодо системи оцінювання, загальних критеріїв оцінювання результатів навчання здобувачів повної загальної середньої освіти” (зі змінами від 18.04.2025 № 582 “Про внесення змін до складу робочої групи з розроблення пропозицій до нормативно-правових актів щодо системи оцінювання, загальних критеріїв оцінювання результатів навчання здобувачів повної загальної середньої освіти” та змінами від 08.07.2025 №987 “Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 06.03.2025 № 418”).

Матеріали методичного посібника **«Соціальна та здоров’язбережувальна освітня галузь: як оцінювати в НУШ»** слугуватимуть практичним інструментом упровадження компетентнісного підходу до оцінювання в 5–9 класах НУШ, допоможуть учителям зосередитися, по-перше, на відстеженні індивідуального поступу учнів/учениць, по-друге, на формуванні навичок самооцінювання та взаємооцінювання, і по-третє, на забезпеченні прозорості й об’єктивності оцінювання результатів навчання відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти.

На відміну від традиційних методичних рекомендацій, у путівнику поєднано теоретичні засади з практичними інструментами, запропоновано переліки видів навчальної діяльності, які безпосередньо спрямовані на формування та оцінювання результатів навчання, надано зразки підсумкових робіт з детальними схемами та критеріями оцінювання. Це дасть змогу педагогам легко адаптувати такі роботи до власних потреб або надихне створювати аналогічні завдання.

Ці напрацювання, на думку робочої групи, покликані стати настільним довідником для кожного вчителя НУШ, спростити процес підготовки до уроків та підсумкового оцінювання.

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ В СОЦІАЛЬНІЙ ТА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІЙ ГАЛУЗІ

Головна мета оцінювання у соціальній та здоров'язбережувальній галузі – відстежити динаміку досягнення ключових результатів навчання, надати учневі/учениці зворотний зв'язок і допомогти йому/їй усвідомити власний поступ (формульоване оцінювання), а також визначити рівень опанування навчального матеріалу й компетентностей (підсумкове оцінювання).

Учні не повинні механічно відтворювати фактологічний матеріал чи алгоритми дій, натомість мають:

- розуміти причиново-наслідкові зв'язки між соціальним та особистим добробутом;
- критично працювати з інформацією щодо добробуту, безпеки, здоров'я, підприємливості;
- виявляти відповідальну, етичну поведінку, володіти життєвими компетентностями.

У соціальній та здоров'язбережувальній освітній галузі необхідно розвивати здатність учнів до самозарадності, взаємодопомоги, уміння вчитися; брати участь у дискусіях, аналізувати медійний контент, аргументовано висловлюватися, ухвалювати рішення. Тому завдання мають відображати життєві ситуації або передбачати діяльність «наживо» (проекти, дискусії, розв'язання «ситуативних завдань» тощо).

ВІДМІННОСТІ ОЦІНЮВАННЯ СКЛАДОВИХ У СОЦІАЛЬНІЙ ТА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІЙ ОСВІТНІЙ ГАЛУЗІ

У соціальній та здоров'язбережувальній освітній галузі основна увага приділяється формуванню та розвитку життєвих компетентностей, самозарадності, підприємливості та етичної поведінки здобувача освіти на основі знань, умінь, ставлень, що стосуються добробуту, безпеки, здоров'я. Основною одиницею пізнання та дослідження школярів є інформація, подана у різних формах. Типовими для СЗОГ є різноманітні завдання, пов'язані з текстом (інформацією), реалізація яких дає змогу продемонструвати учням рівень усвідомлення ними змісту, що стає базою для набуття ними вмінь та формування ставлень. Особливістю формування компетентностей в учнів є робота над практикозорієнтованими ситуаціями з урахуванням досвіду здобувачів і здобувачок освіти.

Педагог використовує галузеві критерії оцінювання відповідно до трьох груп, які стосуються безпеки, здоров'я, та добробуту (етичної поведінки та підприємливості). Важливим аспектом в оцінюванні виконання завдань школярами є вибудовування логіки причиново-наслідкових зв'язків і побудова систем, що дозволяють підтримувати безпеку, здоров'я та добробут у різних життєвих ситуаціях у часи невизначеності. Оцінка педагогом рівня оволодіння школярами вмінь піклування про безпеку, здоров'я та добробут проводиться на підставі аналізу виконання ними як практикозорієнтованих компонентів. Таким чином, оцінювання соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі є взаємопов'язаним і містить наступні компоненти: *знання*, отримані учнями у різний спосіб, не тільки під час освітнього процесу та *вміння* комунікувати і дотримуватися норм спілкування, аналізувати і встановлювати причиново-наслідкові зв'язки, вирішувати окреслені завдання та оцінювати/виявляти власне *ставлення* до питань здоров'я, безпеки та добробуту.

Групи результатів оцінювання СЗО

- Група результатів 1. Безпека. Уникання загроз для життя власного та інших осіб, прийняття рішень з користю для власної та громадської безпеки (далі – ГР1).
- Група результатів 2. Здоров'я. Турбота про особисте здоров'я. Аргументований вибір здорового способу життя (далі – ГР2).
- Група результатів 3. Добробут. Підприємливість та етична поведінка для поліпшення добробуту (далі – ГР3).

Означені групи результатів оцінювання базуються на Державному стандарті базової середньої освіти і охоплюють чотири групи обов'язкових результатів навчання СЗО галузі у такий спосіб.

**Орієнтовна відповідність між групами результатів, які затверджені у
Додатку 16 ДСБСО, та галузевими критеріями оцінювання**

Групи результатів для оцінювання	Вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів
ГР 1	1.Турбота про особисте здоров'я і безпеку, уникання факторів ризику, реагування на чинники і діяльність, яка становить загрозу для життя, здоров'я, добробуту власного та інших осіб Загальні результати: [СЗО 1.1] - [СЗО 1.3] . 2. Визначення альтернатив, прогнозування наслідків, прийняття рішень з користю для власної безпеки та безпеки інших осіб, здоров'я та добробуту. Загальні результати: [СЗО 2.1]-[СЗО 2.4] .
ГР 2	1.Турбота про особисте здоров'я і безпеку, уникання факторів ризику, реагування на чинники і діяльність, яка становить загрозу для життя, здоров'я, добробуту власного та інших осіб Загальні результати: [СЗО 1.1] - [СЗО 1.3] . 3. Аргументований вибір здорового способу життя, аналіз і оцінка наслідків і ризиків. Загальні результати: [СЗО 3.1] - [СЗО 3.4]
ГР 3	1.Турбота про особисте здоров'я і безпеку, уникання факторів ризику, реагування на чинники і діяльність, яка становить загрозу для життя, здоров'я, добробуту власного та інших осіб Загальні результати: [СЗО 1.1] - [СЗО 1.3] . 4. Підприємливість та етична поведінка для поліпшення здоров'я, безпеки і добробуту. Загальні результати: [СЗО 4.1] - [СЗО 4.10]

На завершення семестру оцінювання має виставлятися за трьома групами результатів навчання. До кожної групи обов'язкових результатів навчання визначені загальні та конкретні результати і орієнтири для оцінювання (додаток 16 до Державного стандарту базової середньої освіти).

ВИДИ РОБІТ ТА ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ

ГР 1	ГР 2	ГР 3
Поточні види діяльності / роботи		
Це короткі, цілеспрямовані завдання, що перевіряють «тут і зараз», на скільки учні розуміють тему й опановують уміння. Виконуються переважно на уроці для швидкого зворотного зв'язку між учителем й учнями. Особливості: Сприяє швидкому виявленню прогалин або помилкових уявлень. Учитель одразу коригує матеріал чи пояснення. Учні тренують вміння самооцінювання й отримують зворотний зв'язок.		
Тестові завдання різного типу на виявлення рівня усвідомлення правил безпеки та їх використання в небезпечних ситуаціях різного походження та побуті; (тест з теми “Безпека у побуті”) Вправи (інформація, подана у різних формах), зміст яких пов'язаний зі встановленням причиново-наслідкових зв'язків небезпечних ситуацій різного походження і в побуті та дотримання безпекових алгоритмів «Передбачай. Уникай. Дій.» (Знайти в тексті про надзвичайну ситуацію природного походження алгоритм дій людини, спрямованих на забезпечення її безпеки та виписати його). Розроблення або аналіз ситуацій для відпрацювання алгоритмів дій, пов'язаних з дотриманням правил безпеки. Укласти ситуацію на тему за запропонованими критеріями «Правила поведінки людини під час надзвичайних ситуацій воєнного походження» («Під час виявлення вибухонебезпечного предмета/ боєприпаса»).	Укладання мапи думок (інфекційні та неінфекційні захворювання, смачна і корисна їжа). Складання харчового раціону відповідно до тарілки здорового харчування. Меню під мікроскопом": що розповість твій сніданок, обід чи вечеря. Моніторинг фізичних якостей підлітків. Укладання пам'ятки профілактики інфекційних та неінфекційних захворювань «Рюкзак із сюрпризом»: як обід на природі перетворився на виклик для здоров'я. Укладання повідомлення / постера / колажу про взаємозв'язок способу життя зі здоров'ям (профілактика грипу / серцево-судинних хвороб / вживання психоактивних речовин; на користь імунітету). Створення інфографіки / порад/ коміксу, чек-листа (про цифрову безпеку і підтримку здоров'я при роботі з гаджетами).	Аналіз висловлювань, імпрровізація непередбачуваної ситуації, мінідискусія в парах «Вплив способу життя на здоров'я і добробут у майбутньому». Вправи на визначення назви проєкту, проблеми, мети. Постановка цілі за методикою SMART. Обговорення проблемних питань. Обговорення/Есе «Що таке добробут». Збір статистичних даних, створення асоціативних кущів, сенканів до понять культура споживання, емоційний добробут. Аналіз проблемних життєвих ситуацій та визначення стратегій їх вирішення. Аналіз кейсів життєвих ситуацій планування щотижневих, сезонних та великих покупок. Складання власної формули успіху за принципом «хочу, можу, потрібно». Визначення власного навчального потенціалу; Самооцінювання знань, вмінь керувати фінансовими ресурсами. Функціональне читання і розуміння фінансових документів, банківських виписок, платіжних квитанцій, комунальних рахунків.

Підсумкові роботи (тематичні, семестрові)

Роботи, що зазвичай пропонують визначити рівень засвоєння компетентностей, визначених галузевим критерієм після завершення певного розділу/теми, та є узагальнювальними. Дають змогу більш глибоко оцінити оволодіння учнями змістом і вміннями (соціальними, здоров'язбережувальними, аналітичними).

Особливості: Узагальнює та закріплює матеріал, дає змогу побачити, як учні застосовують знання і вміння на практиці. Забезпечує більш ґрунтовну перевірку компетентностей. Дає учням змогу підготуватися й глибше опрацювати тему, демонструючи зріліші вміння.

Письмова робота, яка містить завдання на встановлення причиново-наслідкових зв'язків, увідповіднення події з їх причинами, наслідками, діями, спрямованими на запобігання небезпеки або реагування на неї. Може містити елементи практичної діяльності, пов'язаної з наданням першої допомоги під час травмування у побуті та надзвичайних ситуаціях різного походження. Тест (завдання у різній формі) на визначення рівня засвоєння учнями знань та вмінь з конкретної безпекової теми.

Аналіз запропонованих або самостійно розроблених практикозорієнтованих ситуацій на основі заданих або самостійно визначених параметрів, за визначеною структурою (джерело ризику, причини, перебіг небезпечної події, наслідки, профілактичні дії та дії, які необхідно виконати у випадку потрапляння у небезпеку). Розроблення та аналіз практикозорієнтованого завдання на основі власного досвіду (напр. «Правила поведінки під час соціальної небезпеки (нападу, спроби крадіжки, шахрайства)»).

Письмова робота, яка містить завдання на перетворення інформації з графіками у аналітичне повідомлення.

«Доповни думку»: учні доповнюють пропуски в запропонованому тексті, демонструють розуміння стратегії.

«Поясни свій вибір». Визнач, що ти будеш їсти на сніданок, обід і вечерю, а також під час перекусів, поясни свій вибір.

«Створи коротку промову для однокласників (5-7 речень)» про те, як здорове харчування, рухова активність та дотримання режиму дня можуть покращити самопочуття та допомогти досягати успіхів у навчанні. Аналіз допису в соцмережах «Як не втратити здоров'я у гонитві за ідеалом».

Письмова робота, яка містить завдання на розроблення та презентацію елементів (етапів) волонерського проєкту (акції) «Робимо добрі справи разом»: Створення портфоліо, лепбуку та презентації, поради щодо ощадливого використання електроенергії. Укладання фінансових цілей та плану їх реалізації, фінансового бюджету з урахуванням задоволення потреб та бажань. Створення таблиці власних витрат і доходів у програмі Excel, бюджету власного проєкту. Розв'язання ситуаційних завдань, пов'язаних із фінансовим здоров'ям і фінансовою безпекою (крадіжка інформації, запозичення, заборгованість, азартні ігри, шахрайство). Аналіз джерел інформації на достовірність, складання конспекту, опитувальника щодо обізнаності споживачів про власні права, фінансові уміння.

Комплексна підсумкова робота

Інтегрований формат оцінювання, що поєднує одразу кілька груп результатів. Можуть передбачати складніші завдання (проекти, дослідження, практичні роботи тощо), де учні застосовують соціальні та здоров'язберігальні знання, аналітичні навички, вміння та вміння співпрацювати.

Особливості: Дозволяє інтегровано перевірити знання, уміння та ставлення (компетентнісний підхід). Формує досвід самоорганізації учнів, відповідальності перед командою, розвиває вміння аналізу, критичного мислення. Дає відчутний мотиваційний ефект, адже учні виконують «майже реальний» дослідницький чи громадський проєкт. Підсумкові завдання мають забезпечувати комплексну оцінку досягнень учнів і узгоджуватися з тематичними планами навчання. Саме в таких роботах учні демонструють, як вони застосовують накопичені знання та формують власні висновки.

Письмова робота, яка містить завдання на встановлення причиново-наслідкових зв'язків, увідповіднення події з їх причинами, наслідками, діями, спрямованими на запобігання небезпеки або реагування на неї. *(Розробити структурно-логічну схему на тему “Джерела небезпек” за заданими параметрами).* Може містити елементи практичної діяльності, пов'язаної з наданням першої допомоги під час травмування у побуті та надзвичайних ситуаціях різного походження *(Розробити послідовність дій людини на запропоновану ситуацію, пов'язану з харчовим отруєнням. Розробити буклет “Перша допомога під час кровотеч різних видів” за заданими параметрами).* Тест на визначення рівня засвоєння учнями знань та вмінь з модуля «Безпека». Аналіз запропонованих або самостійно розроблених ситуацій на основі заданих або самостійно визначених параметрів. Письмове повідомлення на основі аналізу ситуації на тему: «Моє ставлення до правил поведінки у побуті».

Укладання учнями добової рухової карти. Створення інформаційного стенду “Здоровий спосіб життя” за запропонованими або самостійно визначеними критеріями. Моделювання діалогу (укладання питань) з лікарем, розмови з однокласником/однокласницею, у якому ви переконливо обґрунтуєте важливість здорового способу життя та свідомого підходу до репродуктивного здоров'я. Розроблення алгоритмів (стратегій) вирішення конфліктів. Проведення мінідослідження з порівняння двох способів рухової активності (наприклад: біг і йога; танці й плавання; прогулянка і катання на велосипеді) за такими критеріями: фізичне навантаження, вплив на психічне здоров'я, можливість групового виконання.

Розроблення та презентація (усно/письмово) підприємницьких ідей засобами і шляхами їх реалізації: учні працюють у мінігрупах, обговорюють і презентують/ захищають проєкт, розвивають співпрацю, прийняття та емпатію, уміння спільно ухвалювати рішення й відповідально ставитися до результатів.

«Соціальна ініціатива/волонтерство»: учні обирають проблему (напр. забруднення довкілля, упорядкування шкільного музею, допомога літнім людям), готують план дій та реалізують його (частково або в мініформаті).

Створення соціального ролика, плакату “Безпечні онлайн-покупки”, “Переваги банківських карток для підлітків”. Розроблення довідника сучасних професій, рекомендацій щодо етичної взаємодії. Організація благодійної ініціативи, зустрічі із стейкхолдерами. Соціальний флешмоб/ челендж. Дебати. Громадське обговорення ролі сім'ї.

ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ГРУП РЕЗУЛЬТАТІВ

Інструмент : як застосовувати (опис і методичні поради)	Приклади / можливі теми	Рекомендована кількість / частота
ГР 1		
Робота з інформацією, поданою у різних формах Учні (усно чи письмово) відповідають на запропоновані або самостійно сформульовані питання, можуть визначати тему, мету твору, встановлювати причини та наслідки, формулювати та аргументувати використання профілактичних заходів, пов'язаних з конкретної небезпекою або використання тих чи інших дій під час потрапляння у небезпеку різного характеру (надзвичайні або побутові ситуації). Ця активність формує системне мислення, бо учні бачать безперервність процесів.	«Правила поведінки під час надзвичайних ситуацій техногенного/природного походження» (на основі конкретних ситуацій. Будь-які теми, в яких є джерела потенційних небезпек	Поточні мінівправи з однією чи двома інформаціями — 1 раз на тиждень (формувально). 2-3 завдання під час проведення підсумкової або комплексної підсумкової роботи.
Тестові завдання Завдання з вибором однією, кількох правильних відповідей, на встановлення відповідності, послідовності. Учні аналізують задані характеристики та обирають правильні на їх думку відповіді; демонструють розуміння базових понять та вмінь теми, коротко відповідаючи на питання, пов'язані з різними безпековими аспектами.	«Безпечна поведінка в Інтернеті» «Пожежна безпека» «Соціальні небезпеки»	Короткі тестові завдання (5-7) — 1-4 рази на вивчення теми (залежно від кількості годин на її вивчення). 8-10 завдань — 1 раз на тему/розділ. <i>Форму/тип тестових завдань обирає педагог у рамках педагогічної свободи.</i>
Блок-схеми Створення причинно-наслідкових схем дає змогу учням конкретно прописати причини певної безпекової події та її наслідки. Формат Fishbone (риб'ячий кістяк): голова — подія, «кісточки» — причини, хвіст — наслідки. Це завдання дає змогу підсилити розуміння багатоваріантності небезпек та способів реагування на них у часи невизначеності.	«Радіаційна небезпека», «Хімічна небезпека», «Надзвичайні ситуації різного походження», «Самооборона. Межі самооборони».	Короткі схеми як поточний контроль — 1 раз на 2-3 уроки. Розгорнуті (письмові) схеми — 1-2 рази на розділ (підсумкова чи контрольна робота).

Аналіз практикозорієнтованих ситуацій, запропонованих або самостійно створених на основі заданих або самостійно визначених(обраних) параметрів з дотриманням безпекових принципів «Передбачай. Уникай. Дій.» Виконання цього завдання спрямоване на опис (усно чи письмово) реагування на конкретну ситуацію з урахуванням різних чинників; укладання (усно чи письмово) ситуації на основі вивченого матеріалу та/або власного досвіду; розроблення та аргументування послідовності дій різних небезпечних ситуацій; розроблення та аргументування потенційних джерел небезпек у шляхів їх уникнення.	«Соціальні небезпеки», «Небезпеки воєнних надзвичайних ситуацій», «Дотримання правил поведінки з небезпечними речовинами (хімічними, лікарськими, легкозаймистими», «Дотримання правил поведінки з вибухонебезпечними предметами та боєприпасами»	Можна робити 1 раз на тиждень відповідно до тем для формування та закріплення вмінь діяти у різних ситуаціях.
Практичні вправи з надання першої допомоги у різних небезпечних ситуаціях Формують базові вміння надання першої допомоги у різних ситуаціях, спрямовані на відпрацювання алгоритмів надання першої допомоги, пов'язаної з фізичними або психічними травмами.	Перша допомога під час різних психологічних/ стресових станів Перша допомога під час різних видів кровотеч, вивихів, розтягнень.	Елементарно 1 раз на урок відповідно до теми. Поглиблено та триваліше 1 раз наприкінці вивчення безпекового модуля.
Групові проекти та дискусії Учні працюють над спільною темою (дослідження періоду, створення презентації), домовляються про розподіл ролей. Ці активності формують уміння переконувати, слухати опонента, толерантно дискутувати.	«Правила поведінки під час виявлення вибухонебезпечних предметів» «Правила поведінки під час надзвичайних ситуацій різного походження.» «Соціальні небезпеки» «Джерела небезпеки»	1 проєкт на модуль (для оцінки співпраці). Короткі дискусії/обговорення — щонайменше 1 раз на 3-4 уроків (5–10 хв).

Створення власних інформаційних продуктів <i>(буклетів, інформаційних листків, алгоритмів)</i> Учні знаходять, добирають і структурують інформацію про певну небезпечну ситуацію, можуть робити презентації, буклети, інформаційні листи, алгоритми, відео з тем безпеки.	Буклет «Правила безпечної поведінки людини різних небезпечних ситуаціях.» «Правила самооборони»	Невеликі творчі завдання (презентації в парах) — 1–2 рази на модуль. Об'ємніші проєкти — рідше, 1 на семестр (або за ситуацією).
ГР 2		
Практичні завдання Виконання практичних дій з тренування вміння, пов'язаного із піклуванням про здоров'я. Забезпечити умови для безпечного виконання.	Складання корисного меню; добір вправ на саморегуляцію.	1-2 на тему
Мінідослідження Робота з інформацією, спостереження, висновки. Заохочувати до пошуку джерел та аналізу.	«Скільки води я п'ю щодня», «Що впливає на мій сон».	1-2 на тему
Дискусії Формат відкритого діалогу. Використовуються на етапах осмислення, рефлексії. Учні працюють у парах або малих групах (3-5 осіб). Важливо: попередньо сформулювати правила ведення дискусії (слухати, не перебивати, говорити по черзі). Учитель-фасилітатор спрямовує, ставить уточнювальні запитання.	«Як виглядає мій «здоровий» день? - обмін рутинами та звичками», «Хто більше відповідає за здоров'я підлітків — школа, батьки чи самі підлітки?», «Як підлітки можуть підтримати одне одного в складних ситуаціях?», «Мій ідеальний день без гаджетів».	1–2 на тему (по завершенню)
Дебати Використовуються для розвитку критичного мислення, вміння аргументувати.	«Цифрові технології більше шкодять, ніж допомагають здоров'ю – За / Проти»,	По завершенню великої теми

Учні розподіляються на дві команди: «За» і «Проти», готуються до виступу (кожна команда готує позицію). Формат: виступи по черзі (1–2 хв. на кожного), потім – репліки. Учитель або журі оцінює аргументацію, логіку, командну роботу.	«Ментальне здоров'я важливіше за фізичне – За / Проти»	
Інтерв'ю Збір учнями думок і досвіду. Учні попередньо готують запитання, беруть інтерв'ю в дорослих/однолітків, аналізують відповіді, формують висновки і презентують результати	Інтерв'ю з батьками, медпрацівником про здорові звички. Інтерв'ю з ровесниками: «Як ви мотивуєте себе до фізичної активності щодня?»	1–2 на семестр
Есе Розвиток рефлексії, особистої думки, критичного мислення та усвідомлення особистої відповідальності за власне благополуччя. Надати шаблон структури (важливість теми; головна думка; опис проблеми; аргументи на підтвердження думки; пропозиції для рішення проблеми; висновок).	«Що для мене означає бути здоровим», «Цифрова гігієна - мій шлях до балансу між онлайн і офлайн», «Мій раціон очима мого здоров'я»	1 раз на тему
Концептуальна карта Наочне зображення ключових понять про здоров'я та їхніх взаємозв'язків. Вибери тему, розподіли на підкатегорії, з'єднай поняття стрілками, додай пояснення і кольори. Можна створювати колективно.	Складові здоров'я. Здорове харчування. Догляд за тілом	1 на тему (як підсумок)
Рольові ігри Розподіл ролей (лікар, пацієнт, друг тощо), підготовка короткого сценарію. Дати час на підготовку. Після гри обговорити що відчували, чого навчилися, які висновки зробили.	«Візит до шкільного психолога: як подолати тривогу», «Друг почав курити: як правильно поговорити і підтримати»	1 раз на тему
Представлення результатів (інфографіки, колажі) Заохочення до творчості. Вибір формату – на вибір учнів.	Колаж «Мій день», інфографіка про гігієну, комікс про безпечний інтернет.	1-2 на тему

Моделювання ситуацій Запропонувати конкретну ситуацію. Обговорення у групах з пошуком оптимального рішення, програванням. Акцент на аналіз поведінки.	«Конфлікт у класі: як зберегти психологічне здоров'я», «Способи відмови в ситуації наркотичної чи сексуальної провокації»	1–2 рази в семестр
Щоденник здоров'я / трекер здоров'я Може бути в паперовому чи цифровому форматі.	Запис фізичної активності, настрою, харчування.	Постійно / щотижня
Проекти Групова або індивідуальна дослідницька робота. Запропонувати тему, запитання, спланувати етапи, обрати формат кінцевого продукту (презентація, постер), презентувати результати, обговорити.	«Розпорядок дня відомих людей: чого ми можемо навчитися?», «7 днів без гаджетів перед сном: як змінився мій сон?», «Традиції загартовування в різних країнах світу»	Кожному учневі по 1 на семестр
Портфоліо Збір особистих досягнень. Може бути тематичне або загальне.	Усі види робіт учня: фото, відгуки, есе, презентації.	Постійно (раз на семестр презентація)
Внутрішнє / зовнішнє коло Учні стають у два кола: внутрішнє й зовнішнє. Працюють у парах: обговорюють попередньо підготовлені питання, потім одне з кіл рухається і змінюються пари для обговорення	Обговорення здорових звичок, безпечної поведінки, рішень у складних ситуаціях.	1 раз на тему (на початку або вкінці)
Картка на вихід Учні наприкінці уроку пишуть коротку відповідь на запитання за темою уроку на отриманих картках. Забезпечення короткого зворотного зв'язку.	Що нового дізнався про харчування? Як поводитися в конфлікті?	Після кожного уроку (через урок)
Подумай – запиши – обговори в парі – поділися Учні спершу самостійно думають, потім обговорюють у парах, а далі діляться з усім класом. Підходить для стартових запитань.	Що я роблю, щоб почуватися добре? / Які є джерела підтримки?	1 раз на урок (через урок) на етапі обговорення

«Рішення-рішення» Учні оцінюють висловлену певну думку й займають сторону згоди / незгоди. Аргументують вибір. Після обговорення можуть змінити сторону.	«Що робити, якщо запропонували спробувати цигарку?», «У мене підвищена температура, але дуже хочу до друга на день народження».	1 раз на тему або при вивченні складних соціальних ситуацій
Сортування слів Учні класифікують поняття за групами / категоріями. Можна робити у групах або парах.	Сортування продуктів за категоріями: корисні / шкідливі; емоції ресурсні / ненересурсні.	1–2 рази упродовж теми / інтерактивне закріплення
Спінер ідей Узагальнюючи результати навчання, учні або вчитель крутять спінер / онлайн-варіант спінера із завданнями «Спрогнозуй», «Поясни», «Підсумуй», «Оціни». Учитель конкретизує, учні відповідають або обговорюють.	Спрогнозуй можливі наслідки малорухливого способу життя для підлітка. Поясни, чому організму важлива щоденна фізична активність. Підсумуй свої фізичні активності за останній тиждень. Оціни, чи достатньо руху ти отримуєш щодня для твого віку.	1-2 рази на тему
3-2-1 Учні називають 3 нові факти, 2 цікаві ідеї, 1 запитання. Підходить для підсумків уроку.	3 факти про стрес, 2 способи подолання, 1 запитання для психолога.	На завершення уроку чи теми
Трихвилинна пауза Через 15–20 хвилин уроку зупинка на осмислення: учні обговорюють/пишуть, що нового дізналися або що лишилося незрозумілим.	Що дізнався про харчування? / Які питання залишилися?	1 раз на уроці / після інтенсивного блоку матеріалу

ГР 3		
Групові проєкти Учні працюють над спільною темою, домовляються про розподіл ролей. Формує вміння створювати спільний продукт/цінність.	«Добробут класу»	1 проєкт на розділ (зазвичай 4–6 уроків) для оцінки співпраці.
Дискусії (круглий стіл, мініконференція) Учні та вчитель презентують інформацію; спілкуються один з одним, у процесі розв'язання проблемної ситуації; обговорюють спільне питання, проблеми з метою правильного розв'язання; пропонують шляхи вирішення; надають рекомендації; роблять висновки.	Як відповідально використовувати ресурси? Волонтерський рух і співпраця для добробуту України.	Короткі дискусії/ обговорення — щонайменше 1 раз на тиждень (5–10 хв). По кожному модулю По завершенню тем - 1-2 рази в семестр.
Мінідискусія в парах Мінідискусія в парах передбачає короткий, сфокусований обмін думками між двома учнями з певної теми або питання. Зазвичай вона триває кілька хвилин (3-7 хвилин на одну пару) і має чітку мету. - Конкретне питання, твердження або проблема для обговорення. - Активізація мислення, обмін ідеями, формування власної думки, розвиток комунікативних навичок. - Учні можуть ділитися своїми висновками з класом або використовувати їх для подальшої роботи. - Оцінювання може бути формувальним	Сформулюйте твердження для обговорення, наприклад: «Економічне зростання завжди призводить до покращення якості життя», «Вплив способу життя на здоров'я і добробут у майбутньому»	На кожному занятті або 1-2 рази на тему
Есе/ твір -роздум Учні створюють письмове висловлювання щодо певної проблеми, питання, цитати, події або власного досвіду; демонструють не стільки вміння констатації фактів, скільки в аналізі, інтерпретації, висловленні власної позиції та її аргументації. Хоча існують загальні рекомендації щодо структури, учень має певну свободу у викладенні думок. Власні думки повинні бути підкріплені доказами, прикладами, логічними міркуваннями. Завдання спонукає учня до роздумів, аналізу власних переконань та поглядів.	«Мій добробут: це як?», «Вплив фінансової грамотності на добробут сім'ї», «Фінансове шахрайство: як захистити себе?»	1 завдання під час проведення підсумкової або комплексної підсумкової роботи 1 завдання: мініесе під час вивчення теми

Збір статистичних даних, аналіз, їх презентація Учні аналізують, збирають первинні або вторинні статистичні дані; обробляють та представляють у вигляді таблиць, графіків, діаграм або інших візуальних форматів. Залежно від складності завдання, учні можуть працювати індивідуально або в невеликих групах. У групі можна розподілити ролі: відповідальний за розробку анкети, збір даних, обробку, візуалізацію, презентацію.	Дослідження цін на певні товари в різних магазинах; Опитування однокласників про їхні кишенькові витрати.	1-2 завдання під час поточного оцінювання 1 завдання під час проведення підсумкової або комплексної підсумкової роботи (аналіз таблиць, графіків)
Асоціативний куц/схема/ карта (Mind Map, Concept Map) графічний спосіб дослідження певної теми або поняття шляхом запису ключового слова в центрі та розгалуження асоціацій, ідей, понять. <u>Колективна робота:</u> напишіть центральне поняття в центрі дошки або великого аркуша паперу. Запропонуйте учням висловлювати свої асоціації. <u>Робота в групах:</u> невеликі групи (3-4 учні). Кожній групі дайте аркуш паперу та запропонуйте створити свій асоціативний куц навколо обраного центрального поняття. <u>Індивідуальна робота:</u> кожен учень самостійно створює асоціативний куц у зошиті або на окремому аркуші.	Оберіть ключове слово або фразу, пов'язану з добробутом. Це можуть бути: Добробут, Щастя, Радість, Задоволення, Емоційне здоров'я, Вдячність. З чим у вас асоціюється щастя? Які речі роблять вас задоволеними?	На кожному уроці або до кожної теми
Створення постера, колажу Учні працюють індивідуально або в групах створюють постер (містить ключову інформацію, слогани, графічні елементи, що наочно відображають обрану тему), колаж (комбінує різноманітні матеріали (вирізки з журналів, газет, роздруковані зображення, фотографії, тексти, символи) для створення цілісної візуальної композиції, що розкриває ідею). Учні досліджують обрану тему, збирають необхідну інформацію, візуальні елементи та матеріали для створення постера/колажу; представляють свої роботи класу, пояснюючи свій задум та ключові ідеї.	Вплив реклами на фінансові рішення Доходи та витрати молодшої людини Професії та шляхи їх здобуття	Результат проєкту, дослідження 1 -2 рази впродовж семестру під час проведення підсумкової або комплексної підсумкової роботи

Створити інфографіку / комікс Учні індивідуально або в групах розробляють інфографіку (візуальне представлення інформації, даних або знань у графічній формі; поєднує текст, графіки, діаграми, ілюстрації) або комікс на обрану тему. Для створення коміксів учні розповідь історії за допомогою послідовності малюнків, часто доповнених текстом у вигляді реплік персонажів або авторського тексту, ілюструють конкретні ситуації, рішення та їхні наслідки. Учні глибоко досліджують обрану тему, збирають необхідні факти, статистику (для інфографіки) або розробляють сюжет (для коміксу), оформлюють свою роботу, дбаючи про чіткість, естетичність та зрозумілість.	Фінансова грамотність в епоху цифрових технологій Бізнес-планування та залучення інвестицій Фінансове планування при створенні власної сім'ї.	1 -2 рази впродовж семестру під час проведення підсумкової або комплексної підсумкової роботи
Самооцінювання (чек-лист) Учням пропонують перелік тверджень або питань, що стосуються різних аспектів. Учні відмічають ті твердження, з якими погоджуються, або оцінюють свій рівень володіння певними навичками за запропонованою шкалою. Формат відповіді: передбачає вибір між "так/ні", "погоджуюся/не погоджуюся" або оцінку за певною шкалою (наприклад, від 1 до 5, де 1 – зовсім не впевнений, а 5 – повністю впевнений).	Визначення ключових аспектів планування майбутнього: розробіть перелік питань. Освітні плани: Я знаю, які навчальні предмети мені найбільше подобаються. Я розумію, які предмети є важливими для моєї майбутньої професії. Я знаю, які існують варіанти продовження навчання після 11 класу. Я цікавлюся інформацією про різні навчальні заклади.	На кожному уроці або до кожної теми
Аналіз висловлювань Учні детально розглядають значення висловлювань відомих особистостей, аналізують висловлювання з різних точок зору, наприклад, з точки зору логіки, соціальної психології, формування власної громадянської позиції тощо.	Доброта – це те, що може побачити сліпий і почути глухий. (Марк Твен) Більше думай і тоді вирішуй (Г. Сковорода)	До кожної теми цитати на початку занять/ уроків, узагальнювальні висловлювання.

«Рішення-рішення» Учитель висловлює дискусійне твердження учні мають зайняти певну позицію: «Згоден» або «Не згоден». Учні наводять аргументи, можуть змінити сторону, якщо їх переконали.	Які стратегії можуть допомогти планувати професійне майбутнє в умовах швидкозмінного світу? Як освіта та навчання сприяють розвитку професійного майбутнього? Як я можу створити цінність для інших самотійно або в команді?	Короткі 5–10 хв дискусії — 1 раз на 1–2 тижні. Добре підходить як завершення уроку для формування громадянської позиції та вміння слухати інших.
Ситуативні завдання Завдання містять певну проблему або потребують прийняття рішення в умовах обмеженої інформації або кількох альтернатив, спонукають учнів до самотійного пошуку рішень, обґрунтування своєї позиції та розуміння наслідків. Учні тренуються домовлятися, знаходити компроміси, аргументувати.	Створюйте завдання, які відображають типові ситуації, з якими може зіткнутися учнівство. Уміння вчитися. Культура споживання. Управління бюджетом.	1 раз на розділ або 1 раз на кілька тем (як більш об'ємна діяльність).
Соціальні чи волонтерські ініціативи Учні об'єднуються для планування та реалізації проєкту, спрямованого на вирішення певної соціальної проблеми або надання допомоги тим, хто її потребує. Вчать комунікувати з реальними людьми, популяризувати знання, проявляти громадянську активність. Діяльність виховує емпатію, милосердя, відповідальність.	Волонтерські проєкти: «Забруднення навколишнього середовища» (на території школи, парку). «Самотність літніх людей». «Допомагай безпритульним тваринам». «Організація збору книг для бібліотеки в укритті».	Один великий проєкт на семестр (якщо дозволяє час і ресурси). Можливе впровадження коротких ініціатив (постери, стенди) по завершенню розділу.

Розрахункові завдання Учні й учениці використовують математичні дії для здійснення фінансових розрахунків, що пов'язані з реальними життєвими ситуаціями. Цей інструмент допомагає застосовувати знання з математики в контексті фінансової грамотності; формувати вміння приймати обґрунтовані фінансові рішення; розвивати аналітичне й критичне мислення. Методичні поради: • формулюйте завдання відповідно актуальних потреб та наявного досвіду учнів і учениць (покупки, заощадження, кишенькові гроші, витрати на дозвілля); • заохочуйте дітей обґрунтовувати свої розрахунки, порівнювати варіанти рішень; • створюйте варіативні завдання – з одним або кількома можливими рішеннями.	Складання особистого чи сімейного бюджету на місяць і рік. Облік доходів і витрат. Обчислення сплачених податків. Порівняння вартості товарів і послуг. Обчислення розміру доходів за депозитами. Порівняння фінансових пропозицій (кредитування, заощадження, підробіток). Складання бюджету проєкту (свято, ремонт, подорож). Вартість користування підписками або мобільним зв'язком. Розробка фінансового плану для досягнення фінансових цілей.	На кожному уроці під час вивчення відповідних тем як короткі вправи. Для домашніх завдань, що вимагають застосування знань у реальному житті. Під час підсумкового або тематичного оцінювання, як частину діагностувальної роботи.
Імпровізація непередбачуваної ситуації Учні імпровізують реакцію на несподівані події; використовують свої знання, досвід та творчі здібності для знаходження нестандартних рішень і управління непередбаченими обставинами; вчаться пристосовуватися до змін та знаходити відповідні дії в нестандартних ситуаціях.	Свобода і відповідальність Успіх і невдачі Вплив соціальних явищ на рівень добробуту в суспільстві	Моделювання конкретної ситуації на кожному занятті/до кожної теми

Постановка цілей за методикою SMART Учні навчаються формулювати свої фінансові та інші життєві цілі, використовуючи критерії SMART; використовують робочі листи або інтерактивні вправи, де учні крок за кроком перетворюють свої загальні цілі на SMART-цілі, відповідаючи на запитання для кожного критерію: • Конкретна: Що саме я хочу досягти? Хто бере участь? Де це відбудеться? Коли? Які є обмеження чи вимоги? • Вимірювана: Як я зрозумію, що досяг/досягла цілі? Які будуть критерії успіху? Скільки? Як часто? • Досяжна: Чи є у мене необхідні ресурси та можливості для досягнення цієї цілі? Чи досягали інші люди подібних цілей? • Релевантна: Чому ця ціль важлива для мене? Як вона співвідноситься з моїми цінностями та довгостроковими планами? Чи варта вона моїх зусиль? Обмежена в часі: Який кінцевий термін виконання цієї цілі? Які проміжні терміни можуть бути корисними?	SMART: «Я хочу щомісячно відкладати 10% від свого доходу (якщо є підробіток) на окремий рахунок протягом наступних двох років, щоб мати початковий капітал для майбутніх інвестицій або великої покупки»	До кожної теми з відповідного модуля 1 -2 рази впродовж семестру під час проведення підсумкової або комплексної підсумкової роботи
---	---	---

ПІДСУМКОВА РОБОТА

Група результатів 1

1. Увідповідніть термін та пояснення. (3 бали)

- 1 Знання А здатність успішно щось робити
 2 Уміння Б дія доведена до автоматизму
 3 Навичка В інформація, яка може бути використана людиною багато разів для вирішення проблем

1-В, 2-А, 3-Б

2. Спираючись на власний життєвий досвід чи спостереження, конкретизуйте сформовану звичку та оцініть рівень її сформованості в себе у шкалі (1-5) (2б.*3 = 6 балів)

Звичка	Аргумент/пояснення/ приклад	Оцінка рівня сформованості (1-5)
Проводити час з рідними		
Доглядати за собою		
Обмежувати час користування гаджетами		

3. Увідповідніть термін та пояснення. (4 бали)

- | | |
|-----------------|--|
| Термін | Пояснення |
| 1 Конфлікт | А Обмеження прав людей на підставі різних характеристик |
| 2 Критика | Б Боротьба, змагання за ресурси, нагороди, увагу |
| 3 Дискримінація | В Судження про предмет, дію, особу, їхні характеристики з метою оцінки позитивних та негативних сторін, усунення недоліків |
| 4 Конкуренція | Г Сутичка, зіткнення |

1Г, 2В, 3А, 4Б

4. Проаналізуйте конфліктну ситуацію. (6 балів)

- Хто конфліктує? (1 бал)
- З приводу чого конфлікт? (2 бал)
- Як конструктивно вирішити конфлікт? Які дії необхідні для того, щоб вирішити конфлікт? (3 бали)

5. Дайте письмову відповідь на питання, спираючись на досвід. Відповіді запишіть повним реченням. (6 балів)

- Що може викликати у тебе стрес? (2 бали)
- Які ознаки стресу у тебе можуть проявлятися? (2 бали)
- Яким чином/способом/діями ти виходиш зі стресу? (2 бали)

Таблиця переведення у 12-бальну систему оцінювання

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2	4	6	8	10	13	15	17	19	21	23	25

Група результатів 1**1. Увідповідніть етап життєвого циклу та його характеристику (6 балів).**

Етап	Характеристика
1 Молодість	А Процес статевого дозрівання
2 Раннє дитинство	Б Продуктивний період життя
3 Дитинство	В Поєднує багатий життєвий та професійний досвід
4 Підлітковий вік	Г Грає в ігри, які імітують(моделюють) доросле життя
5 Дитячий вік	Д Систематично навчається, розвиває розумові здібності та здатність до самоконтролю
6 Зрілий вік	Е Дитина опановує найпростіші правила поведінки, виокремлює власне «Я»

1Б 2Г 3Д 4А 5Е 6В

2. Уставте відповідні слова у речення (5 балів)

Упродовж підліткового віку відбувається _____ (1) аспекти дозрівання. Найскладнішим є _____ (2) дозрівання, яке містить систему цінностей та ціннісних ставлень до навколишнього.

Спілкування та вирішення конфліктів, формування стосунків з однолітками, родиною, навколишніми – це складові _____ (3) дозрівання.

Відчуття приналежності до спільноти, формування самосвідомості, набуття вмінь самоконтролю належать до _____ (4) дозрівання.

_____ (5) аспект супроводжується фізичними змінами в організмі, які готують людину до зрілого етапу життєвого циклу.

Слова для довідок. Духовне, чотири, біологічне, соціальне, психічне.

3. Дайте розгорнуту відповідь на питання: "Чи вважаю я себе підлітком?" Наведіть і обґрунтуйте, спираючись на власний життєвий досвід, три аргументи, що підтверджують вашу позицію. При формулюванні аргументів урахуйте біологічний, психічний, соціальний та духовний аспекти розвитку підлітка. (6 балів)

4. Оберіть із запропонованого те, що розвиває емоційний інтелект. (3 бали).

1. Тренування пам'яті, уваги, мислення
2. Заняття творчістю, читанням
3. Самоконтроль, самопідтримка, самоповага
4. Уміння виявляти емпатію до інших людей
5. Уміння слухати свої почуття тут і зараз, намагатися керувати ними
6. Уміння навчатися упродовж всього життя

Правильні відповіді: 3, 4, 5

5. Увідповідніть запропоновані положення за критеріями, поставивши у відповідну колонку числа положень (0,5 * 10 = 5 балів)

Показники будови тіла	Показники розвитку фізичних якостей	Показники здоров'я

Положення

1. Окружність голови
2. Постава
3. Збільшення витривалості
4. Збільшення маси тіла
5. Збільшення сили
6. Рівень статевого дозрівання
7. Підвищення швидкості
8. Дискомфорт у грудній клітці
9. Збільшення життєвої ємності легень
10. Покращення координаційних навичок

Правильні відповіді: I - 1, 2, 4; II - 3, 5, 7, 10; III - 6, 8, 9

6. До якого спеціаліста направити підлітка з батьками сімейний лікар, коли у нього є проблеми (1 бал).

- зі шкірою;
- з легенями (органами дихання)

7. Запишіть з досвіду 3 правила гігієни ви дотримуетесь і як вони забезпечують здоров'я, безпеку та добробут (3 бали)

Правило гігієни	Наслідки дотримання
1	
2	
3	

8. Прочитайте склад продуктів харчування. Наскільки їх можна споживати з користю для здоров'я. Відповідь обґрунтуйте. (4 бали)

Чипси картопляні зі смаком сметани і зелені

Склад. Картопля, олія, ідентичний натуральному ароматизатор (натуральні та ідентичні натуральним смакоароматичні речовини (містять екстракт ячмінного солоду), лактоза (з молока), цукор, підсилювач смаку та запаху (глутамат натрію), регулятор кислотності (лимонна кислота, діацетат натрію, фосфат кальцію), молочний білок], сіль кухонна.

Виноградний сік із білого винограду освітлений, відновлений пастеризований

Склад. Виноградний сік із білого винограду та яблучний сік, регулятор кислотності лимонна кислота.

9. Змодельуйте ситуацію, коли підліток отруївся харчовими продуктами, та його дії. (6 балів)

Питання	Відповідь
Які дії привели до харчового отруєння? (Де і що з'їв?)	
Які ознаки відчув підліток?	
Які дії підлітка під час харчового отруєння?	

Таблиця переведення у дванадцятибальну систему оцінювання

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
3	7	10	13	16	20	23	26	29	33	36	39

Група результатів 1**1. Увідповідніть фактор та травму, що може її спричинити.**

Фактор	Травма
1 Шкідливі газоподібні речовини	А Рана
2 Прилад для різання та шліфування (болгарка)	Б Запаморочення
3 Низький атмосферний тиск	В Опік
4 Висока температура	Г Отруєння
5 Розмова з підвищенням голосу	Д Збудливість нервової системи

2. Оберіть із завдання 1. фактор небезпеки та напишіть

- 2.1. Умову, за якої цей фактор може виникнути та травмувати людину;
 2.2. Дві дії людини, які дозволять уникнути впливу цього фактора на її організм.

3. Увідповідніть дію, яку необхідно виконати людині під час сигналу повітряної тривоги, та місце перебування.

Місце перебування	Дія
1 Вулиця	А Швидко одягніться, візьміть із собою «тривожну» валізу з необхідними речами, зачиніть двері та прямуйте до найближчого укриття
2 Громадське місце	Б Чітко виконуйте вказівки вчителя, швидко та без паніки йдіть в укриття
3 Удома	В прямуйте до найближчого укриття
4 Школа	Г Уважно слухайте повідомлення адміністрації, дотримуйтеся озвученої інструкції

4. Заповніть таблицю. Запишіть два предмети, які повинні бути в укритті. Поясніть навіщо вони потрібні.

№ з/п	Предмети	Пояснення
1		
2		
3		

5. Що необхідно зробити в разі виявлення боєприпасу? Запишіть номери правильних, на вашу думку, відповідей.

1. Перенести предмет у безпечне місце
2. Не користуватися поблизу знахідки мобільним телефоном
3. Дочекатися прибуття фахівців
4. Повідомити Службу порятунку чи поліцію, указавши точне місце небезпечного предмета
5. Не чіпати знахідку, не виконувати з нею будь-яких дій
6. Гратися предметом, виконуючи з ним різні дії

6. Увідповідніть тип НС із запропонованими прикладами.**Тип надзвичайної ситуації**

- 1 Природний
- 2 Техногенний
- 3 Суспільно-політичний
- 4 Воєнний

Приклад

- А Терористи взяли заручників
- Б Артилерійський обстріл
- В Аномальна спека, повінь
- Г Вибух трубопроводу

7. Запишіть чотири правила поведінки людей у випадку повідомлення державними органами про наближення підняття води у водоймі (повінь) та поясніть, за яких причин необхідно їх дотримуватися.

ПІДСУМКОВА РОБОТА. РОЗДІЛ «МОЄ ЗДОРОВ'Я»**Група результатів оцінювання 2**

1. Увідповідніть віковий період та його характеристику. (3 бали)

- | | |
|-------------------|--|
| 1 Дитинство | А Період активного самостійного життя та кар'єрного зростання. |
| 2 Підлітковий вік | Б Формування характеру, самооцінки, статевого дозрівання. |
| 3 Юність | В Соціалізація через ігрову діяльність, навчання та виховання. |
| 4 Дорослість | Г Підготовка до дорослого життя, професійне самовизначення. |

Правильна відповідь: 1В, 2Б, 3Г, 4А

2. Установіть відповідність між елементами здорового способу життя та їх характеристиками. (3 бали)

- | | |
|---------------------------|---|
| 1 Фізична активність | А Допомогає організму відновлювати сили. |
| 2 Збалансоване харчування | Б Запобігає поширенню інфекцій. |
| 3 Достатній сон | В Постачає організм необхідними поживними речовинами. |
| 4 Дотримання гігієни | Г Зміцнює серцево-судинну систему. |

Правильна відповідь: 1Г, 2В, 3А, 4Б

3. Які з наведених дій сприяють здоровому харчуванню? (зазначте всі правильні відповіді) (2 бали)

- А Вживання великої кількості солодоців.
- Б Споживання достатньої кількості овочів і фруктів.
- В Регулярне пиття води.
- Г Відмова від вуглеводів.

Правильна відповідь: Б, В

4. Які фактори сприяють зміцненню імунітету? (зазначте всі правильні відповіді) (2 бали)

- А Збалансоване харчування.
- Б Постійне сидіння за комп'ютером.
- В Регулярна фізична активність.
- Г Скорочення часу на сон.

Правильна відповідь: А, В

5. Скільки годин на добу рекомендується спати підліткам? ____ (2 бали)

Правильна відповідь: 8-10

6. Які чинники впливають на формування особистості підлітка? (зазначте всі правильні відповіді) (2 бали)

- А Вплив сім'ї та оточення.
- Б Тільки навчання у школі.
- В Самоосвіта та життєвий досвід.
- Г Відсутність соціальних контактів.

Правильна відповідь: А, В

7. Як куріння впливає на підлітків? (2 бали)

- А Покращує розумову діяльність
- Б Знижує якість кровообігу
- В Покращує дихальну функцію
- Г Не має жодного впливу

Правильна відповідь: Б

8. Розташуйте в правильному порядку етапи прийняття відповідального рішення (2 бали)

- 1 Визначення проблеми.
- 2 Оцінка можливих варіантів.
- 3 Прийняття рішення.
- 4 Аналіз наслідків.

Правильна послідовність: 1, 2, 3, 4

9. Оберіть варіант, який буде найбільш ефективним для його здоров'я. Ситуація: Хлопець 13 років вирішив покращити свій фізичний стан, але не знає, який метод оздоровлення обрати. (2 бали)

- А Почати займатися спортом, регулярно бігати та робити зарядку.
- Б Приймати вітаміни та спортивне харчування, не змінюючи спосіб життя.
- В Звернутися до інтернет-блогерів за порадами щодо здоров'я, не консультуючись із лікарем.

Правильна відповідь: А

10. Який вибір допоможе дівчині почуватися краще? Який варіант найкращий? Ситуація: Восьмикласниця після школи часто купує снеки: чипси, газовані напої та шоколадні батончики. Вона почала відчувати втому та проблеми з концентрацією. (2 бали)

- А Замість снеків брати з собою корисний перекус (яблуко, горіхи, йогурт).
- Б Продовжувати вживати чипси, адже вони дають енергію швидко.
- В Відмовитися від будь-якого перекусу, щоб не витратити гроші.

Правильна відповідь: А

11. Оберіть, що варто зробити? Яке рішення буде правильним?

Ситуація: Хлопець купив молочний продукт, але вдома побачив, що термін придатності сплив вчора. (2 бали)

- А З'їсти продукт одразу, щоб не пропав.
- Б Перевірити запах і вигляд продукту, а потім вирішити, чи їсти його.
- В Відмовитися від вживання продукту, адже його свіжість під сумнівом.

Правильна відповідь: В

12. Оберіть, яке рішення допоможе? Оберіть одну правильну відповідь. Ситуація: *Дівчина часто сумнівається у своїх силах і порівнює себе з іншими. Вона хоче покращити свою самооцінку. (2 бали)*

А Вести щоденник успіхів та помічати свої сильні сторони.

Б Намагатися бути схожою на інших та підлаштовуватися під їхню думку.

В Уникати нових викликів, щоб не ризикувати зазнати невдачі.

Правильна відповідь: А

13. Оберіть, яке рішення буде правильним? Ситуація: *дівчина почула від подруг, що здоров'я підлітка не потребує обстежень, і вирішила не відвідувати лікаря. (2 бали)*

А Регулярно проходити профілактичні огляди у лікаря для контролю здоров'я.

Б Покладатися лише на інформацію з інтернету.

В Ігнорувати потребу у відвідуванні лікаря, поки немає серйозних симптомів.

Правильна відповідь: А

14. Позначте (V) всі ФАКТИ. (4 бали)

	Щоб бути красивим/красивою, треба бути дуже худим/худою.
V	Пропущення прийому їжі здатне уповільнити обмін речовин і призвести до переїдання
	Пропущення прийомів їжі допоможе швидко схуднути
V	Організму, який росте, потрібні всі поживні речовини
	Щоб схуднути, треба сидіти на низькокалорійній дієті або відмовитися від певних продуктів
V	Здоров'я — це комплексний стан, який залежить не лише від харчування, а й від фізичної активності та психологічного стану

15. Опишіть одну навичку здорового способу життя, якою ви володієте добре. Чим вона корисна для здоров'я. Які негативні наслідки для здоров'я можуть бути, якщо людина не володіє нею. (3-5 речень). (4 бали)

Оцініть свої знання з цієї теми (1-12 балів). Поставте позначку у відповідній клітинці.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Розумію і можу пояснити будь-яке завдання.

Треба попрацювати над окремими питаннями.

Поки що більшість завдань викликає труднощі

Твій настрій відповідає смайлику –

Оцінка _____

Коментар учителя:

Таблиця переведення балів у дванадцятибальну систему оцінювання

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
3	6	9	12	15	18	21	24	27	30	33	36

**ПРИКЛАДИ КРИТЕРІЇВ ОЦІНЮВАННЯ
РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ УЧНІВ
(за виконання окремих видів робіт)**

Критерій, опис	Рівні досягнень ¹
Дискусія	
1. Змістовність висловлювання Висловлювання містить обґрунтовану думку з прикладами та фактами	П: думка не обґрунтована, приклади відсутні. С: є загальна позиція, наведено один приклад або аргумент. Д: сформульовано чітку думку, наведено кілька доречних аргументів. В: думка глибока, логічно аргументована, приклади доречні та переконливі, враховано інші погляди
2. Уміння слухати і реагувати на співрозмовника Демонструє активне слухання, відповідає на зауваження інших, розвиває думку	П: не слухає інших, не реагує на висловлення. С: частково реагує, відповідає лише за потреби. Д: уважно слухає, висловлює згоду/незгоду з аргументами. В: активно підтримує діалог, розвиває чи уточнює думки інших
3. Чіткість і логічність висловлення власної думки Висловлювання зрозуміле, послідовне, без суперечностей	П: висловлення уривчасте, незрозуміле. С: є логіка, але з порушеннями послідовності. Д: висловлювання структуроване, здебільшого логічне. В: чітке, зв'язне мовлення, логічно послідовне
4. Використання відповідної лексики Застосування термінів і понять, пов'язаних з темою здоров'я	П: лексика не відповідає темі. С: вжито окремі тематичні слова без пояснення. Д: доречне вживання основних понять (наприклад, «стрес», «режим дня»). В: усвідомлене та точне використання тематичної лексики і термінів
5. Поведінка в процесі дискусії Дотримання етикету, вияв поваги до співрозмовників	П: пасивна участь, не слухає. перебиває, не контролює емоції. С: частково слухає інших, іноді не дотримується правил спілкування. Д: загалом дотримується етикету, підтримує діалог, поважає співрозмовників. В: поводить себе толерантно, підтримує конструктивну атмосферу обговорення
Створення візуального продукту (плакату, листівки, інфографіки, повідомлень, брошури, творчого продукту, розпорядку, схеми, стрічки часу, плану, кластера, лепбуків)	

¹ П – початковий, С – середній, Д – достатній, В – високий.

1. Розкриття теми соціального або здоров'язбережувального змісту Продукт відображає основну ідею; точність, повнота й коректність розкриття теми	П: відсутність чіткої ідеї, тема не розкрита. С: тема частково розкрита, не всі аспекти враховані. Д: тема чітко представлена, інформація коректна і доречна. В: зміст глибокий, структурований, охоплено всі важливі аспекти
2. Актуальність і практична спрямованість Продукт містить інформацію, корисну для реального життя, стосується учнівської аудиторії. Сприяє формуванню позитивних звичок, толерантного ставлення, відповідальної поведінки	П: відсутня прикладна цінність, тема або форма не відповідають завданню. С: є практичні елементи, частково відповідають потребам учнівської аудиторії. Д: інформація корисна, відповідає віковим потребам. В: високий рівень адаптації до потреб однолітків, стимулює інтерес, має виховний вплив
3. Структурованість і логіка подання Інформація логічно впорядкована, легко сприймається	П: інформація хаотична, важко читати. С: є певна послідовність, але можливі логічні порушення. Д: логічна структура з основними блоками інформації. В: інформація чітко структурована, подання зрозуміле і послідовне
4. Оформлення / дизайн Візуальна привабливість, охайність, естетичність	П: оформлення недбале або відсутнє. С: наявні базові елементи дизайну, частково охайно. Д: оформлення продумане, кольори, шрифти підбрано доречно. В: естетично привабливий, гармонійний, візуально мотивує до ознайомлення
5. Креативність і самостійність Оригінальність ідеї, новаторські рішення у візуальному виконанні	П: шаблонність, відсутність творчого підходу. С: спроба творчості, не до кінця реалізована. Д: є нестандартні елементи, креативна подача інформації. В: яскрава, унікальна ідея, реалізована творчо й ефективно
Створення цифрових продуктів (презентації, рекламного ролика, відео, інфографіки, хмари слів)	
1. Розкриття теми соціального або здоров'язбережувального змісту	П: тема не розкрита або має хибні твердження. С: зміст частково відповідає темі, є помилки або поверхневе подання. Д: подано коректну й важливу інформацію з теми. В: глибоко розкрито тему, наведено приклади, актуальні дані, посилання на достовірні джерела

Цифровий продукт відображає основну ідею; точність, повнота й коректність розкриття теми	
2. Актуальність і практична спрямованість Продукт містить інформацію, корисну для реального життя, стосується учнівської аудиторії. Сприяє формуванню позитивних звичок, відповідальної поведінки	П: не простежується прикладна цінність або є суперечливі меседжі. С: містить окремі заклики або позитивні ідеї. Д: чітко сформульовано важливу ідею, що формує відповідальне ставлення, відповідає віковим потребам. В: продукт має мотиваційне, виховне значення, сприяє свідомій поведінці та саморефлексії
3. Структурованість і логіка подання Логічність подання, послідовність, зрозумілість	П: інформація подана хаотично, без логічного порядку. С: є структура, але з деякими порушеннями логіки. Д: структура логічна, легко сприймається. В: чітка, продумана структура, яка сприяє глибшому розумінню теми
4. Оформлення / дизайн Застосування зрозумілих схем, інфографік, візуальних елементів для сприйняття матеріалу	П: технічні проблеми, погана якість, помилки. С: дрібні технічні недоліки, є спроба візуалізувати дані, але оформлення непослідовне. Д: технічно коректне виконання, зрозумілий інтерфейс. В: високий рівень цифрової грамотності, інструменти використано ефективно
5. Креативність і самостійність Оригінальність змісту, візуальної подачі, творчий підхід, рівень самостійної роботи	П: повторення шаблонів, копіювання. С: часткова самостійність, поодинокі креативні рішення. Д: ідея цікава, є творчі елементи, виконано самостійно. В: авторський підхід, оригінальність, високий рівень самостійності
Мінідослідження Мінідослідження — це форма навчальної діяльності, яка передбачає самостійне або групове вивчення здобувачами освіти певної життєво важливої теми з подальшим аналізом, узагальненням результатів та їх представленням у доступній формі.	
Розуміння змісту навчального матеріалу	П: Учень не розуміє або має поверхневе уявлення про тему; не може пояснити ключові поняття С: Учень розуміє основні поняття, але допускає помилки у поясненнях Д: Учень правильно пояснює основні поняття, іноді потребує допомоги В: Учень повністю і самостійно володіє навчальним матеріалом, наводить приклади, робить узагальнення

Практичне застосування знань	П: Не може застосувати знання у практичній ситуації С: Частково застосовує знання на прикладі, потребує допомоги Д: Самостійно виконує типові завдання, демонструє правильне використання знань В: Творчо та критично застосовує знання в нових ситуаціях, пропонує рішення
Критичне мислення та аналіз	П: Не виявляє здатності аналізувати або оцінювати ситуацію С: Може на базовому рівні аналізувати інформацію, але потребує підказок Д: Виявляє логічність суджень, вміє робити прості висновки В: Вільно аналізує ситуації, аргументує позицію, робить обґрунтовані висновки
Особиста відповідальність і ставлення до навчання	П: Пасивно ставиться, не виконує завдання або ігнорує правила С: Виконує завдання частково, іноді потребує нагадувань Д: Відповідально ставиться до завдань, дотримується правил В: Активно залучений у навчання, демонструє ініціативу, допомагає іншим
Комунікація і співпраця	П: Уникає взаємодії, не дотримується норм спілкування С: Взаємодіє в групі з труднощами, іноді конфліктує Д: Вміє працювати в парі чи групі, дотримується правил спілкування В: Ефективно співпрацює, проявляє лідерство
Мінідослідження (індивідуальне або групове)	
Формулювання проблеми / запитання	П: Проблема не сформульована або не відповідає темі С: Проблема сформульована нечітко або з помилками Д: Проблема сформульована логічно, зрозуміла В: Проблема чітко визначена, має актуальність, сформульовано гіпотезу
Методи збору інформації	П: Не використовуються або випадкові, без обґрунтування С: Частково застосовані методи, з помилками Д: Використано відповідні методи (опитування, спостереження) В: Застосовано різні методи, результати систематизовані та обґрунтовані
Аналіз та інтерпретація даних	П: Відсутній або поверхневий С: Проведений частково, з помилками Д: Дані проаналізовані, зроблені логічні висновки В: Глибокий аналіз, аргументовані висновки, порівняння, узагальнення
Висновки та рекомендації	П: Висновки відсутні або не пов'язані з дослідженням С: Висновки сформульовані загально Д: Висновки відповідають меті, запропоновані рекомендації В: Висновки логічні, обґрунтовані, рекомендації реалістичні й корисні
Оформлення та презентація	П: Робота не структурована, оформлена недбало С: Структура частково витримана, презентація неповна Д: Робота структурована, оформлена відповідно до вимог В: Чітка структура, візуалізація, впевнена та логічна презентація

ЧЕКЛИСТ

Чеклист (або контрольний список) – це структурований список завдань, кроків, перелік навичок або пунктів, критеріїв для перевірки виконання. Це інструмент контролю, планування або самооцінки, що допомагає організувати процес, оптимізувати його та спростити, а також дозволяє не забути важливі кроки й послідовно виконувати дії. Чеклисти – це ефективний, але допоміжний інструмент, який найкраще працює в поєднанні з іншими методами оцінювання: спостереженням, дослідженням, рефлексією, портфоліо, аналітичними рубриками тощо.

Рекомендації щодо оцінювання результатів навчання здобувачів освіти за методом. При використанні готових чеклистів робота здобувачів освіти оцінюється до 10 балів. Більшість розроблених чек листів для оцінки певних досягнень, процесів, сформованості навичок мають готовий ключ за рівнями (високий, достатній, середній/початковий). Якщо здобувачам освіти пропонується розробити самостійно будь-який вид чеклиста, то така робота може оцінюватися до 12 балів.

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти

Рівні досягнень	Опис результатів
Початковий/середній	Виконує, позитивно позначає менше половини пунктів, тверджень у списку, разом з учителем формулює висновки за результатами роботи з чеклистом, за допомогою вчителя пояснює перебіг процесів та може розробити чеклист за зразком під контролем учителя
Достатній	Виконує, позитивно позначає 80% пунктів, тверджень у списку, може розробити за аналогією чеклист на іншу тему
Високий	виконує, позитивно позначає 90-100% пунктів, тверджень у списку, дає розгорнуту відповідь на рефлексійне запитання; аналізує додаткову інформацію та демонструє повне розуміння матеріалу на основі якого може розробити самостійно чеклист

Критерій	Рівні сформованості навички роботи з чеклистом
Уважність / точність	П: Заповнює частково, допускає помилки. С: Заповнено більшість пунктів, але є неуважність. Д: Заповнено всі пункти точно, з незначними неточностями. В: Уважно й точно заповнює всі пункти без помилок.
Реалістичність відповідей	П: Відмічає формально. С: Частково намагається бути чесним, але є перебільшення. Д: Відповідає чесно В: Відповіді правдиві, з глибоким усвідомленням.
Самостійність	П: Виконує лише з допомогою. С: Може працювати з підказками. Д: Працює самостійно. В: Працює самостійно.

Усвідомлення змісту дій, мети виконання роботи	П: Не розуміє, навіщо виконує завдання. С: Частково усвідомлює значення дій. Д: Розуміє суть більшості пунктів. В: Глибоко розуміє, чітко пояснює значення кожного пункту.
Рефлексія / самооцінка	П: Не аналізує свою поведінку. С: Визначає лише окремі успіхи / труднощі. Д: Дає реалістичну оцінку сильних і слабких сторін. В: Глибоко аналізує, формує конкретні цілі для покращення.
Готовність до дій	П: Не виконує дій з чек-листа в реальному житті. С: Іноді намагається застосовувати. Д: Реалізує більшість пунктів на практиці. В: Постійно діє, формує звички на основі чек-листа.
Відповідальність	П: Виконує тільки «для галочки». С: Має мотивацію виконати, але потребує зовнішнього контролю. Д: Підходить серйозно, контролює себе. В: Сприймає чеклист як інструмент самозахисту й розвитку.
Охайність / грамотність	П: Робота неакуратна, з помилками. С: Переважно охайно, але є неточності. Д: Охайне оформлення з увагою до деталей. В: Акуратна, структурована, грамотна й естетична презентація.
Ініціативність	П: Не додає власних дій. С: Іноді пропонує власне бачення. Д: Додає нові пункти, що стосуються теми. В: Пропонує зміни, творчо розширює чеклист.
Регулярність використання	П: Використовує один раз. С: Згадує час від часу. Д: Систематично звертається до нього в потрібних ситуаціях. В: Регулярно використовує, оновлює, застосовує для планування.

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЄКТ (КОМАНДНА РОБОТА)

Оцінювання проєктів складається з оцінювання їх змісту та презентації. Контроль та оцінювання проєктів вимагає чіткого визначення відповідних поставленим цілям об'єктів оцінювання та розподілу балів між ними із урахуванням трудомісткості виконання. Оцінювання групових проєктів є варіативним, не має складатися тільки з оцінки педагога, а враховувати самооцінку і взаємооцінку учасників проєкту, зовнішню експертну оцінку. Треба пам'ятати про заохочувальну роль оцінювання в проєктній діяльності. Протягом року бажано, щоб кожний учень та учениця були включені до проєктної діяльності.

У межах інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут», найбільш результативними є навчальні проєкти, що дозволяють здобувачам освіти застосовувати знання й уміння у життєвих ситуаціях, формують усвідомлене ставлення до власного здоров'я, соціальну відповідальність та набуття практичного досвіду. Такими проєктами є:

1. **Дослідницькі проєкти.** Ціль: формування навичок аналізу, критичного мислення, опрацювання інформації. Приклади: «Як рухова активність впливає на успішність у навчанні», «Що їсть мій клас: аналіз харчових звичок», «Психологічна безпека в школі»

2. **Соціальні (суспільно корисні) проєкти.** Ціль: залучення до практичної діяльності, спрямованої на покращення довкілля, допомогу громаді. Приклади: «Чисте подвір'я — чисті думки» (екоініціатива), «Тиждень добрих справ», «Безпека на дорозі: засвітіть у темряві»

3. **Практикоорієнтовані проєкти.** Ціль: створення корисного продукту, що має прикладне значення. Приклади: «Здоровий ланчбокс для школяра», «План безпечного маршруту до школи», «Аптечка для дому: склад і призначення».

4. **Інформаційно-просвітницькі проєкти.** Ціль: поширення знань серед однолітків або громади. Приклади: «Булінг — як розпізнати і зупинити» (виготовлення листівок, відео), «Правила цифрової гігієни», «Кібербезпека — мій щит», «Як зберегти відновити ментальне здоров'я під час війни»

5. **Креативно-комунікативні проєкти.** Ціль: розвиток емоційного інтелекту, творчості, співпраці. Приклади: «Мультфільм/скрайбінг про здорові звички», «Флешмоб за життя без шкідливих звичок», «Жива газета: поради від старшокласників для молодших учнів»

6. **Інтердисциплінарні (інтегровані) проєкти.** Ціль: поєднання знань з предметів різних освітніх галузей для розв'язання однієї проблеми або створення спільного продукту. Приклади: «Моє тіло — моя відповідальність» (поєднання знань з анатомії, мистецтва та психології), «Формула здоров'я» (може інтегрувати біологію (будова тіла), математику (розрахунок ІМТ), фізкультуру (вправи), «Безпечна дорога до школи» (поєднання географії, трудового навчання, ЗБД, технологій).

7. **STEM-проєкти** (тип інтегрованих проєктів, де обов'язково поєднуються наука (Science), технології (Technology), інженерія (Engineering), математика (Mathematics + Art (STEAM)). STEM-проєкти мають більш технічну, наукову спрямованість, а загальні інтегровані — охоплюють будь-які комбінації предметів. Ціль: поєднання знань з предметів різних освітніх галузей для комплексного розв'язання соціально актуальної проблеми та створення/конструювання/моделювання продукту. STEM-проєкт — завжди практикоорієнтований і включає: формулювання проблеми; дослідження; конструювання або створення моделі/продукту; тестування й аналіз. Приклад: *Проєкт «Створення фільтра для очищення води»* (**S** — знання про забруднення води; **I** — проєктування пристрою; **T** — підбір матеріалів та створення приладу; **M** — обчислення пропорцій, ефективності, побудова діаграм).

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ЗА МЕТОДОМ “ПРОЄКТ”

Критерій	Рівні сформованості
Ідея та мета проєкту	П: Ідея не відповідає темі або відсутня С: Ідея слабо розкрита, мета нечітка Д: Ідея розкрита, мета сформульована В: Оригінальна ідея, чітка мета, актуальність обґрунтована
Планування та організація	П: Плану немає або він недієвий С: План частково реалізовано, є порушення послідовності Д: План логічний, здебільшого реалізовано В: Чітке планування, розподіл ролей, реалізація всіх етапів
Реалізація проєкту	П: Виконання неповне або неякісне С: Виконання часткове, з помилками Д: Завдання виконані якісно, дотримано строків В: Проєкт реалізований повністю, креативно, самостійно
Командна робота та комунікація	П: Взаємодії не було або виникали конфлікти С: Робота в команді часткова, з труднощами Д: Співпраця ефективна, ролі розподілено В: Злагоджена командна робота, взаємодопомога, відповідальність
Презентація результату	П: Виступ неструктурований, невпевнена подача С: Презентація частково відображає суть проєкту Д: Логічна, аргументована презентація В: Впевнена, змістовна, креативна презентація, використано візуальні матеріали

Критерії оцінювання STEM-проєкту

№	Критерій	Опис	Бали
1	Актуальність і практична значущість	Проєкт вирішує реальну проблему, важливу для здоров'я, безпеки або добробуту.	0–3
2	Інтеграція STEM-компонентів	Включено 3–4 напрями: наука, технології, інженерія, математика.	0–4
3	Наукова обґрунтованість	Використано достовірну інформацію, пояснено принципи дії, наведено факти.	0–3
4	Інноваційність рішення	Проєкт містить оригінальну ідею, новий підхід або покращення існуючих рішень.	0–3
5	Якість виготовленого продукту	Фізична модель, макет, прототип або цифровий продукт — функціональний, охайний, логічний.	0–4
6	Командна робота (у разі групового проєкту)	Завдання розподілено рівномірно, помітна взаємодія та підтримка в команді.	0–2
7	Етапи дослідження / виконання	Дотримано чіткої структури: планування → реалізація → аналіз → висновки.	0–3
8	Використання цифрових технологій	Дані представлені у вигляді презентації, таблиці, відео, інфографіки тощо.	0–3

9	Оформлення результатів проєкту	Робота охайна, зрозуміла, логічно побудована, грамотно оформлена.	0–2
10	Презентація проєкту	Учні впевнено й доступно презентують результати, відповідають на запитання.	0–3

Максимальна кількість балів: 30

26–30 балів — високий рівень

20–25 балів — достатній рівень

15–19 балів — середній рівень

до 14 балів — потребує доопрацювання

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РОЗРОБКИ АЛГОРИТМУ НА ОСНОВІ СИТУАЦІЇ, ЗАПРОПОНОВАНОЇ ВЧИТЕЛЕМ АБО УЧНЕМ/УЧЕНИЦЕЮ

Рівень	Характеристика
Початковий	Учень/учениця відтворює фрагментну інформацію (окремі слова, словосполучення, незв'язні речення, у яких зустрічаються слова, які стосуються теми). При цьому він/вона не дотримується логіки алгоритму. Це дає змогу педагогу зрозуміти, що учень/учениця орієнтується в темі.
Середній	Учень/учениця частково усно/письмово відтворює речення-елементи (положення) алгоритму, які об'єднані у неповну послідовність (часткову логічність). Це дає змогу педагогу встановити розуміння учнями послідовності двох-трьох фрагментів та відповідно до них правильності дій. Але відсутня цілісна (повна) логіка алгоритму, що засвідчує неможливість його правильно цілісно (повністю) виконати. Учень/учениця письмово не може пояснити причини виконання дій, описаних у всіх реченнях-елементів (положень) алгоритму, усно може пояснити неповно і нелогічно.
Достатній	Учень/учениця логічно та повно усно/письмово розробляє речення-елементи (положення) алгоритму, об'єднані у правильну послідовність. Речення-елементи сформульовані так, що у більшості з них наявні всі компоненти для розуміння, як виконати конкретну дію у стандартній ситуації. Речення-компоненти засвідчують здатність учня/учениці проводити аналіз стандартної ситуації та робити висновки. Учень/учениця усно/письмово пояснює причини виконання дій, описаних у більшості реченнях-елементів (положень) алгоритму.
Високий	Учень/учениця логічно та повно усно/письмово розробляє речення-елементи (положення) алгоритму, об'єднані у правильну послідовність. Речення-елементи сформульовані так, що є всі компоненти для розуміння, як виконати конкретну дію для кожного з них у всіх положеннях у стандартній та нестандартній ситуації. Учень/учениця усно/письмово пояснює причини виконання дій, описаних у всіх реченнях-елементів (положень) алгоритму.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ АНАЛІЗУ ТЕКСТУ
(тексту, реклами, причин та наслідків, можливостей достовірності, чинників, міфів та фактів)

Рівень	Характеристика
Початковий	Учень/учениця відтворює усно/письмово текст фрагментарно (окремі слова, словосполучення, незв'язні між собою повні речення). При цьому він/вона не дотримується логіки викладу. Не розуміє значення більшості слів. Дає відповідь на елементарні (прості) питання на відтворення змісту тексту. Не може пояснити його справжність та об'єктивність. Не вміє перевірити, наскільки подана інформація відповідає дійсності. Це дає змогу педагогу зрозуміти, що учень/учениця орієнтується в темі.
Середній	Учень/учениця частково логічно (послідовно) усно/письмово відтворює текст. Дає відповідь на питання, які дають змогу встановити розуміння учнем/ученицею елементарних логічних зв'язків тексту, встановлюючи у ньому деякі причинові зв'язки. Укладає питання за змістом тексту на виявлення усвідомленого читання тексту. Розуміє значення більшості слів тексту. Має базові вміння перевірки інформації у пошукових системах з використанням різних ресурсів. Уміє скласти простий план тексту. Висловлює елементарне ставлення до інформації за допомогою відповідей на закриті питання.
Достатній	Учень/учениця логічно усно/письмово відтворює (переказує) текст у різний спосіб (детально, коротко, вибірково, тезово за власно розробленим планом). Вміє виокремити мету, завдання, цілі тексту. Встановлює причиново-наслідкові зв'язки у тексті. Дає відповіді на питання, які потребують аналізу, узагальнення інформації, поданої у тексті. Укладає аналітичні питання за змістом та/або структурою тексту. Висловлює повними реченнями ставлення до його змісту. Уміє пояснити (аргументувати) використання інформаційного ресурсу з метою перевірки інформації, поданої у тексті, його практичну спрямованість.
Високий	Учень/учениця логічно усно/письмово відтворює (переказує) текст у різний спосіб (детально, коротко, вибірково, тезово, за власно розробленим планом), структурує текст у різний спосіб (схема, теза, візуально тощо), перефразовує його, зберігаючи основну думку (мету) Встановлює причиново-наслідкові зв'язки у тексті, вміє їх пояснити, враховуючи зміст тексту та інші джерела інформації. Дає відповідь на аналітичні та/або узагальнюючі питання стосовно змісту тексту. Укладає аналітичні питання за змістом та/або структурою тексту. Висловлює повними реченнями ставлення до його змісту.

	Уміє пояснити (аргументувати) використання інформаційного ресурсу з метою перевірки інформації, поданої у тексті, як зміст тексту (інформації) можна практично використати (його практичну спрямованість), підтверджуючи прикладами з нього та/або з досвіду. Творчо доопрацьовує текст, розробляючи власні критерії або використовуючи запропоновані.
--	--

МАТРИЦЯ ОЦІНЮВАННЯ ВИДІВ РОБОТИ З ІНФОРМАЦІЄЮ

Вид	Рівні сформованості
Відтворення тексту (інформації)	П: Фрагментарно, нелогічно (без логічного зв'язку) С: Частково логічно (послідовно) Д: Логічно (послідовно) у різних формах В: Творчий компонент
Розуміння лексики	П: Відсутнє або мінімальне С: Середнє, потребує уточнених питань та словникової роботи Д: Достатнє, пояснення потребують окремі слова В: Високе, значення всіх слів зрозуміле. Дитина може використати синоніми
Уміння відповідати на питання	П: Відповіді на елементарні (змістові) питання С: Відповіді на питання, які встановлюють елементарні логічні зв'язки тексту, встановлюючи у ньому елементарні причинові зв'язки Д: Відповіді на аналітичні питання. В: Відповіді на узагальнювальні питання.
Уміння укладати питання	П: Відсутнє С: Питання стосуються фактів, поданих в тексті (інформації) Д: Питання стосуються аналізу тексту. В: Питання стосуються узагальнення.
Уміння працювати з текстом	П: Відсутнє С: Елементарне, пов'язане зі змістом тексту (наприклад, укладання простого плану) Д: Різні види перефразування тексту (інформації) відповідно до завдань: вибіркоче, укладання тез, складний план тощо Встановлювати мету та цілі тексту (інформації) В: Різні види графічного перефразування. Наприклад, структурно-логічна схема
Використання алгоритмів фактологічної перевірки	П: Відсутнє С: Ситуативне, використовуючи запропоноване Д: Самостійно обирає платформи для перевірки інформації (тексту) та пояснює свій вибір В: Самостійно обирає платформи та ґрунтовно пояснює свій вибір
Ставлення до змісту	П: Відсутнє С: Фрагментарне Д: Пояснює (аргументує) можливості використовувати інформацію на практиці. В: Пояснює (аргументує) можливості використовувати інформацію на практиці з урахуванням доби невизначеності

Практико зорієнтованість	П: Відсутня С: Відсутня/фрагментарно Д: Використовує частину інформації В: Використовує повністю інформацію.
-----------------------------	---

РОЗРАХУНКОВІ ЗАВДАННЯ (на прикладі складання бюджету)

Критерій, опис	Рівні досягнень
Усвідомлення суті та значення бюджету Учень/учениця розуміє, що бюджет – базова фінансова звичка, яка дозволяє досягати фінансових цілей та контролювати фінанси і приймати обґрунтовані рішення. Усвідомлює переваги ведення бюджету, вмотивований(а) це робити регулярно, розуміє зв'язок між власним і сімейним бюджетом.	П: знає, що гроші можна отримати за роботу або як подарунок; облік доходів і витрат не веде; заощаджує лише за нагадуванням дорослих; називає бажані покупки, але не планує їх самостійно; бюджет веде епізодично або взагалі не веде. С: називає джерела доходів; іноді записує доходи й витрати; робить спроби заощаджувати; має загальне уявлення про вартість бажаних покупок; веде бюджет нерегулярно. Д: регулярно фіксує доходи, розрізняє постійні й разові; заощаджує на конкретну мету; визначає фінансові цілі, планує терміни та суми; веде облік витрат, розподіляє їх за важливістю; має зручний формат для записів і використовує його систематично. В: регулярно фіксує доходи, аналізує джерела та прогнозує надходження; має план заощаджень і за необхідності його коригує; ставить фінансові цілі і відстежує прогрес; регулярно аналізує витрати; самостійно веде бюджет у зручному форматі й приймає фінансові рішення.
Складові компоненти ведення бюджету та їх оцінка:	
Облік доходів Визначення та врахування всіх можливих джерел надходжень (кишенькові гроші, подарунки, підробіток тощо).	П: має загальне уявлення про доходи, але не рахує їх. С: враховує окремі доходи, не враховує їхню сталість чи повторюваність. Д: письмово фіксує основні доходи, розрізняє регулярні та нерегулярні. В: письмово фіксує усі доходи, розрізняє їх види, ураховує у бюджеті, передбачає зміни та аналізує джерела.
Заощадження Виділення частини доходів на накопичення, усвідомлення цілей заощаджень, формування фінансової подушки безпеки.	П: має лише елементарне уявлення про заощадження, накопичення здійснюється з допомогою дорослих. С: має загальне уявлення про заощадження, іноді відкладає кошти, але без плану або системності. Д: відкладає кошти на бажані цілі, пояснює, чому важливо заощаджувати. В: заощадження заплановані в бюджеті; учень/учениця визначає мету, терміни накопичення та підбирає інструменти (наприклад, банківський рахунок або додаток).

Постановка фінансових цілей Визначення коротко-, середньо- та довгострокових цілей з урахуванням особистих потреб, пріоритетів і можливостей та за методикою SMART.	П: знає, що можна купити зараз або відкласти на потім, але не визначає цілей самостійно. С: визначає бажані покупки, але не планує термінів або не співвідносить їх із доходами. Д: може визначити цілі й приблизну суму на їх досягнення, розуміє, які з них досяжні швидше. В: формулює фінансові цілі за методикою SMART, визначає пріоритети, терміни та суми, співвідносить із можливими доходами.
Облік витрат Фіксація витрат, їх аналіз та класифікація (обов'язкові/необов'язкові, регулярні/разові, передбачувані/непередбачувані)	П: має загальне уявлення про витрати (наприклад, «на їжу», «на іграшки»), не фіксує їх регулярно. С: письмово фіксує основні витрати, але не проводить систематичного обліку або не розрізняє види. Д: письмово веде облік основних витрат, частково класифікує їх, може пояснити розподіл. В: письмово здійснює регулярний облік витрат, аналізує структуру, за потреби коригує бюджет.
Формат і систематичність Регулярність ведення бюджету, використання інструментів обліку (таблиці, щоденники, додатки), оновлення та перегляд даних.	П: бюджет ведеться епізодично або тільки під наглядом; учень не розуміє значення системності. С: робить спроби вести записи, але без системності або з допомогою дорослих. Д: має власний інструмент для записів, веде облік систематично, хоча не завжди оновлює вчасно. В: використовує обраний інструмент (таблиця, застосунок), регулярно оновлює дані, аналізує зміни.

